

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Provinciehuis in Gent

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gent, gegeven op 22 november 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 13 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de opmerkingen van de zakelijkrechthouder, gegeven op 20 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Provinciehuis in Gent aantoonst;

Overwegende dat Provinciehuis als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Stilistisch is het provinciehuis een representatief voorbeeld van het modernisme en meer specifiek van het modern classicisme (1930-1960). Typisch voor dat modern classicisme is dat men moderne kenmerken zoals een functionele planindeling en recente constructietechnieken (gewapend betonnen vloerplaten en metalen dakspanten) trachtte te verzoenen met een eerder klassiek aandoend uitzicht door de toepassing van traditionele gevelmaterialen (baksteen of natuursteen), klassieke compositieprincipes zoals symmetrie en orthogonaliteit, en een algehele soberheid in combinatie met enkele figuratieve decoraties. De stijl van het modern classicisme sloot aan bij de ruimere zoektocht naar een monumentale en symbolisch-representatieve architectuur die vooral vanaf eind jaren twintig tot eind jaren vijftig populair was, met name bij overheidsgebouwen. Daarnaast vertoont het gebouw nog enkele kenmerken van de typische architectuur uit het interbellum zoals de art deco (en meer bepaald de expressionistische variant hiervan) en het neotraditionalisme, respectievelijk in de veelhoekige torenvolumes en de dakkapellen aan de Gouvernamentstraat.

Het provinciehuis heeft ook architecturale waarde als een representatief voorbeeld van het oeuvre van de ontwerpers, in de eerste plaats Jean Hebbelynck en Valentin Vaerwyck. De samenwerking van Vaerwyck en Hebbelynck lijkt achteraf gezien voor de hand liggend gezien hun vrij gelijkaardige architectuurbenadering (een middenweg tussen het modernisme en het traditionalisme) en hun prominente aanwezigheid op de Gentse architectuurscene. Het provinciehuis betekende in 1947 de start van deze samenwerking, en heeft vandaag nog de

hoogste erfgoedwaarde van de vier gebouwen die het resultaat van deze samenwerking geweest zijn door de hoge herkenbaarheid en de zeldzaamheid van het gebouwtype. Vaerwyck en Hebbelynck besteedden bovendien enorm veel aandacht aan het provinciegebouw met heel gedetailleerde tekeningen van bijvoorbeeld de elementen in blauwe hardsteen, de interieurafwerking, deuren, grilles voor de kelderramen, de wand- en kroonluchters, wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent;

Overwegende dat Provinciehuis als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Vaerwyck en Hebbelynck gaven in hun gevelplannen ook al een vrij gedetailleerde aanduiding van decoratieve elementen zoals glasramen en beeldhouwwerk wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent. Voor de uitvoering werd een beroep gedaan op gespecialiseerde kunstenaars en ambachtslui. De beeldhouwwerken en reliefs zijn het werk van de gerenommeerde Geo Verbanck (1881-1961) met wie Vaerwyck al sinds 1910 regelmatig samenwerkte, onder andere aan het monument voor de Gebroeders Van Eyck (1912) dat zich vlakbij het provinciehuis bevindt. Zijn oeuvre getuigt van vakmanschap en, specifiek voor de architecturale sculptuur, van een weloverwogen inzicht in het doel en de mogelijkheden van het samengaan van beeldhouwkunst en architectuur. Stilistisch is er geen sprake van een revolutionair avant-gardisme maar eerder van een langzame en beperkte evolutie, van de golvende lijnvoering van de art nouveau uit zijn beginperiode, over de meer lineaire, hoekiger, abstractere art deco uit het interbellum tot de meer realistische weergave met rondere vormen na de Tweede Wereldoorlog. Dat de originele gipsen modellen van deze beeldhouwwerken en reliefs bewaard bleven in het gebouw is zeldzaam en verhoogt de artistieke waarde. De glasramen werden uitgevoerd door Cesar Vanhevele en Olivier Ganton die behoren tot de laatste vertegenwoordigers van de rijke glazenierstraditie van het Gentse Sint-Lucasinstituut.

De beeldhouwwerken en glasramen passen ook in een ruimere overheidspolitiek inzake kunst die erin bestond om de integratie van kunstwerken aan te moedigen bij de wederopbouw van openbare gebouwen na de Tweede Wereldoorlog;

Overwegende dat Provinciehuis als monument stedenbouwkundige waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Doordat het provinciehuis een volledig bouwblok omvat, vormt het een bepalend onderdeel van de stedenbouwkundige structuur van deze oudste wijk van Gent. Enerzijds kenmerkt het complex zich door de integratie in zijn stedelijke omgeving, zowel wat het materiaalgebruik betreft (baksteen en natuursteen) als de hoogte van de verschillende vleugels die telkens aangepast is aan de breedte van de straten. Anderzijds bevat het complex enkele elementen die de bestaande stedenbouwkundige structuur accentueren zoals de inkompartij in de Gouvernmentstraat die een visuele afsluiting vormt van de Oranjeberg, en het veelhoekige torenvolume dat de hoek van de Gouvernmentstraat en de Henegouwenstraat markeert. De aandacht voor het stedenbouwkundige aspect van het complex blijkt ten slotte ook uit de traptoren met wijzerplaat in het midden van de vleugel van de Henegouwenstraat, die een tegengewicht vormt voor de toren van de Sint-Baafskathedraal en de torentjes van het Geeraard De Duivelsteen, gezien vanaf de Vlaanderenstraat;

Overwegende dat Provinciehuis als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het provinciehuis heeft een hoge historische waarde als zetel van het provinciebestuur dat vanaf eind 18de eeuw een toenemend belang kende met als hoogtepunt de periode na de Tweede Wereldoorlog, toen ook het provinciehuis van Gent opgetrokken werd. Daarnaast heeft het provinciehuis een hoge historische waarde omdat het herinnert aan de Tweede Wereldoorlog en meer specifiek aan het bestuur van de bezetter (het Oberfeldkommandantur dat van 1940 tot 1944 op die plek gevestigd was), de oorlogsschade en vooral de wederopbouw;

Overwegende dat Provinciehuis als monument archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële archeologische erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad;

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de architecturale en artistieke waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Provinciehuis, Gouvernementstraat 1, Jodenstraat 1 en Henegouwenstraat 48 in Gent, bekend ten kadaster: Gent, 3de afdeling, sectie C, perceelnummer 613C.

De cultuurgoederen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde;
- 3° stedenbouwkundige waarde;
- 4° historische waarde;
- 5° archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het provinciehuis is een van na de Tweede Wereldoorlog daterend wederopbouwpaand in een modern classicistische baksteenarchitectuur, met invloeden van zowel de neotraditionele stijl als de art deco.

Het exterieur van het provinciehuis kenmerkt zich door een evenwichtig samengaan van integratie en affirmatie (representatie) in de bestaande stedenbouwkundige context. Enerzijds onderscheidt het zich van de omliggende bebouwing door de grootschaligheid van het complex (een volledig bouwblok), de homogeniteit van het gevelmateriaal (baksteen in combinatie met blauwe hardsteen) en enkele, weliswaar bescheiden, torenvolumes. Anderzijds draagt dat materiaalgebruik bij tot de stedenbouwkundige integratie van het gebouw, met name in de Gouvernementstraat en de Henegouwenstraat, net zoals de relatief

beperkte en aan de breedte van de straten aangepaste hoogte van de verschillende vleugels, en de variatie van de vier straatwanden.

De planindeling van het gebouw bestaat uit vier aaneengeschakelde vleugels, min of meer orthogonaal geschikt rond een binnenplaats. Enkel de zuidelijke vleugel aan de Henegouwenstraat staat enigszins scheef ten opzichte van de andere. De noordelijke en de westelijke vleugel lopen verder door, respectievelijk oostwaarts en zuidwaarts, en bakenen aan de zuidzijde een tuin af en aan de oostzijde een voorkoer die afgescheiden wordt van het François Laurentplein door een hek. De scheiding tussen deze twee buitenruimtes wordt gevormd door de gouverneurswoning die aan de zuidoostzijde van het complex is aangebouwd.

Het perceel van het provinciehuis vertoont een aanzienlijke niveauverschil tussen de Gouvernemenstraat en het lagergelegen François Laurentplein waardoor de begane grond aan de Gouvernemenstraat overeenkomt met de eerste verdieping aan het François Laurentplein. De voorkoer aan het François Laurentplein volgt het lagere niveau, de tuin aan de Jodenstraat het hogere niveau. De binnenplaats volgt grotendeels het niveau van de Gouvernemenstraat maar aan de zijde van de Henegouwenstraat en Jodenstraat bevinden zich lager gelegen niveaus die te bereiken zijn via respectievelijk een trap en een hellend vlak.

Het complex omvat drie buitenruimtes: een binnenplaats, een voorkoer aan het François Laurentplein en een tuin aan de Jodenstraat. De binnenplaats is volledig verhard en de dieperliggende niveaus ervan worden afgeboord met lage bakstenen muurtjes met blauwhardstenen dekstenen. In een halfronde zuilenportiek aan de zijde van de Gouvernemenstraat bevindt zich een ronde waterpartij met centraal een waterbassin met een fontein op een sokkel. Deze fontein is ook zichtbaar vanaf de ingang aan de Gouvernemenstraat en de ertegenover liggende straat (Oranjeberg). De voorkoer aan het François Laurentplein is eveneens grotendeels verhard maar bevat op de hoek met de Jodenstraat twee bruine beuken.

De westelijke vleugel aan de Gouvernemenstraat bevat centraal de hoofdingang van het complex met een overdekte doorgang en een halfcirkelvormige zuilenportiek aan de binnenplaats en aan weerszijden ontvangstruimtes. Ten zuiden hiervan bevinden zich de marmeren traphal en de hoekzaal. In het meest zuidelijke deel van deze vleugel en ten noorden van de hoofdingang is er een conciërgewoning. Op de eerste verdieping bevindt zich centraal boven de zuilenportiek de dubbelhoge, halfcirkelvormige provincieraadzaal. Deze raadzaal wordt door een gang (galerij) afgescheiden van de ruimtes aan de straatzijde waaronder de zaal van de voorzitter en twee open ruimtes. Ten zuiden daarvan bevinden zich de marmeren traphal en twee kleinere, representatieve zalen: de pianozaal aan de zijde van de Gouvernemenstraat, en de zaal Hélène De Reuse of de oude deputatiezaal aan de tuinzijde.

De zuidelijke vleugel langs de Jodenstraat staat loodrecht op die van de Gouvernemenstraat. Deze vleugel heeft aan de zijde van de binnenplaats een lange gang en aan de tuinzijde representatieve ontvangstruimtes waaronder de grote banketzaal en een drietal kleinere lokalen. De gang geeft aan de oostzijde uit op de houten traphal die zich bevindt op de eerste verdieping van de gouverneurswoning. Rond de houten traphal bevinden zich enkele kleinere functionele ruimtes in de noordoostelijke hoek (boven de inkomhal van de gouverneurswoning), en ten zuiden daarvan een kleinere representatieve ruimte (de Cirkante Zaal). Het zuidelijke deel van de woning wordt ingenomen door twee grotere, representatieve ruimtes: de antiekzaal aan het François Laurentplein en de Lefèvrezaal aan de tuinzijde. Op de eerste verdieping van de vleugel langs de Jodenstraat bevindt zich, net zoals op de begane grond, een brede gang aan de zijde van de binnenplaats (de vergadergang), en aan de straatzijde enkele kleinere zalen waaronder de Ronde en Vierkante Zaal, en bureaus van gedeputeerden. Ook de gouverneurswoning bevat op deze verdieping bureaus van gedeputeerden rond de houten traphal.

Loodrecht op de vleugel van de Jodenstraat en ingeklemd tussen de gouverneurswoning en de vleugel aan de Henegouwenstraat bevindt zich nog een kleine oostelijke vleugel met op de begane grond (niveau Gouvernemenstraat) aan de zijde van het François Laurentplein de bureaus van de gouverneur en de griffier, en aan de zijde van de binnenplaats een brede

gang en centraal een representatief inkomportaal, geflankeerd door een wachtruimte en receptie. De kelderverdieping, die aan deze zijde volledig bovengronds is, huisvest bureaus en garages, de twee bovenverdiepingen bevatten administratieve bureaus.

De vleugel aan de Henegouwenstraat bevat de deputatiezaal op de begane grond (niveau Gouvernementstraat), aan de zijde van het François Laurentplein. Voor de rest bestaat deze vleugel op de verschillende verdiepingen uit administratieve bureaus aan de straatzijde, met elkaar verbonden door een gang aan de kant van de binnenplaats en met twee traphallen, één op de hoek met de Gouvernementstraat en één centraal. De vrijwel volledig bovengrondse kelderverdieping aan de zijde van het François Laurentplein bevat de refter.

Bij de bouw van het complex in de jaren vijftig werd een deel van de bestaande funderingen van de vernielde gebouwen behouden. Voor het gebouw zelf werd geopteerd voor een constructie met dragende bakstenen muren in combinatie met dragende vloeren in gewapend beton. De kapconstructies bestaan uit een combinatie van metalen en houten spanten.

Het algemene uitzicht van het complex wordt bepaald door volumes van één tot zes bouwlagen hoog onder zadel- en schilddaken met uitzondering van het meest noordelijke deel van de vleugel aan de Gouvernementstraat dat een lessenaarsdak heeft, en de provincieraadzaal die een zadeldak combineert met een half kegeldak. De drie torens en flankerende traveeën hebben een plat dak, net zoals het inkomportaal van de gouverneurswoning aan het François Laurentplein en dat aan de binnenplaats. De steilere en dus vanaf de straat zichtbare daken (van de vleugel aan de Gouvernementstraat, de provincieraadzaal en de gouverneurswoning) zijn bedekt met zwarte pannen (en leien voor de dakkapellen), de andere met zink. Verder worden de daken gekenmerkt door enkele schoorstenen, steeds opgebouwd uit rode baksteen met een blauwhardstenen bekroning. Aan de zuidzijde van het complex bevinden zich enkele hogere exemplaren, twee aan de zuidgevel van de gouverneurswoning en één aan de noordzijde ervan, twee aan de conciërgewoning op de hoek van de Jodenstraat en Gouvernementstraat, en twee tegen de zijgevel ten noorden daarvan. Gelijkaardige maar minder hoog uitstekende schoorstenen bevinden zich aan weerszijden van de hoek gevormd door de vleugels van de Jodenstraat en het François Laurentplein (twee), tegen de westzijde van de centrale traptoren in de Henegouwenstraat (één) en in de nok van het lessenaarsdak tussen de twee torens van de Gouvernementstraat (twee).

De volumewerking van de straatgevels is eerder beperkt, met uitzondering van de inkompartij aan de Gouvernementstraat, de hoek van die straat met de Henegouwenstraat (beide met veelhoekig torenvolume) en de inkom van de gouverneurswoning. Qua gevelmateriaal vertoont het complex een heel grote homogeniteit: overwegend rode baksteen in combinatie met blauwe hardsteen voor een ruim bemeten sokkel (vaak tot net onder of zelfs boven de vensters van de begane grond) en voor decoratieve en functionele elementen zoals vensterbanken en -omkadering, dak- en waterlijsten, muurbanden, negblokken en het figuratief beeldenprogramma (reliefs). Decoratief smeedijzer is aanwezig in de vorm van lantaarns (één aan weerszijden van de inkom van de gouverneurswoning en aan de binnenplaats, en drie in de zuilenportiek), trapleuningen aan weerszijden van de inkom aan de binnenplaats, en hekkens op de rooilijn aan het François Laurentplein (met twee brede poorten) en een deel van de Jodenstraat (met één brede en één smalle poort). Ook de vensters van de onderbouw aan de Henegouwenstraat en de zijgevel daarvan aan het François Laurentplein hebben gelijkaardig hekwerk, evenals de borstwering van de verlaagde vensters op de eerste verdieping aan het François Laurentplein. Verder zijn grilles met decoratieve motieven aangebracht voor de keldervensters en voor de deurlichten aan de ingang op de hoek van de Gouvernementstraat en de Henegouwenstraat, en aan de hoofdingang van de Gouvernementstraat. Die twee deuren hebben ook een koperkleurige afwerking. De metalen deurkloppers aan de hoofdingang hebben de vorm van een leeuwenkop.

Witgeschilderd hout is gebruikt voor het overige schrijnwerk: de ramen, deuren en garagepoorten, de zijkanten van de dakkapellen en de luiken vooraan bij een aantal ervan, en de houten kroonlijst van de conciërgewoning op de hoek van de Gouvernementstraat en de Jodenstraat.

De vensters zijn rechthoekig, vaak naar boven toe verkleinend, en verlengd bij meer representatieve vertrekken zoals de deputatiezaal, het bureau van de gouverneur en de antiekzaal aan het François Laurentplein, net als bij de marmeren traphal aan de Gouvernementstraat. Vooral bij deze representatieve vertrekken hebben de vensters een volledige blauwhardstenen omlijsting en soms zijn deze aaneengeschakeld tot kruisvensters, bijvoorbeeld bij de provincieraadzaal en de traphallen. De ramen zijn veelal kantelramen en hebben een vrij gelijkaardige, kleine rechthoekige roede-verdeling, soms gevat in een groter houten kader (een kruis of enkel een regel, die laatste soms met tandlijst). Ook de deuren en garagepoorten hebben deurlichten en blinde panelen met gelijkaardige afmetingen als die van de roede-verdeling. De meeste ramen en deuren bewaren het originele hang- en sluitwerk. De vier straatgevels van het complex vertonen elk een heel eigen karakter door hun bouwhoogte, dakvorm, volumetrie en gevelcompositie. De gevel aan de Gouvernementstraat is grotendeels vrij symmetrisch en telt drie bouwlagen met centraal de inkom die benadrukt wordt door een bescheiden torenvolume van vier bouwlagen als een visuele afsluiting van de ertegenover liggende straat (de Oranjeberg). De symmetrische, axiale compositie van dit volume wordt gerelativeerd door de licht afwijkende breedte van de twee delen links en rechts van de toren (respectievelijk zes en vijf traveeën), en vooral door de verschillende uitwerking van de hoekpartijen. De hoek met de Henegouwenstraat heeft een hoger oplopend torenvolume van vijf tot zes bouwlagen dat aansluit bij de vleugel aan de Henegouwenstraat. Richting Jodenstraat daarentegen loopt het bouwvolume traspgewijs af. De gevelordonnantie aan de Gouvernementstraat is, met uitzondering van de conciërgewoning op de hoek van de Jodenstraat, overwegend verticaal door de aanwezigheid van de twee torens, de risaliterende uitwerking van die torens en van de aanpalende traveeën, de hoge vensters en het hoge schilddak met twee registers dakkapellen, voorzien van een eigen schilddak en bolbekroning. De daken van de twee lagere volumes richting Jodenstraat hebben slechts één register dakkapellen, maar deze daken worden verder verlevendigd door de hoge bakstenen schouwen, waarvan twee met risaliterende uitwerking in een hoger oplopende zijgevel. Voor enige horizontaliteit wordt gezorgd door eenvoudige waterlijsten boven de eerste en bovenste bouwlaag, een daklijst (bij de conciërgewoning een uitgewerkte kroonlijst op klossen) en enkele doorlopende muurbanden, meestal ter hoogte van de onderdorpels.

De veelhoekige traptoren op de noordoostelijke hoek met aan weerszijden een risaliterend uitgewerkte travee vormt de overgang naar de gevel aan de Henegouwenstraat die in vergelijking met de gevel aan de Gouvernementstraat regelmatig is opgevat. Deze gevel bestaat grotendeels uit een breed volume van vijf bouwlagen (en een bijkomende halfondergrondse verdieping die naar het oosten toe verandert in een volwaardige zesde bouwlaag). Dit monumentale volume wordt opgedeeld in twee ongelijke delen door een hoger oplopende traptoren van zes bouwlagen. Aan de kant van het François Laurentplein bevat deze vleugel nog een kleiner volume van drie bouwlagen, dat gelijkaardig is opgevat als het hogere volume maar volledig gesloten, met uitzondering van de bovenste bouwlaag. De ritmering van de straatwand aan de Henegouwenstraat is eerder horizontaal door de eenvoudige water- en daklijst bovenaan het hoge volume (bij de andere delen enkel een daklijst), de tot muurbanden doorgetrokken boven- en onderdorpels van de vensters die slechts door smalle muurdammen van elkaar gescheiden worden, en de heel licht hellende, en dus vanaf de straat onzichtbare daken. Het strenge, regelmatige en horizontale karakter van deze gevel wordt enkel doorbroken door de centrale traptoren met flankerende, risaliterend uitgewerkte traveeën (identiek aan die van de hoektoren), getrapte geplaatste, smallere vensters die de trapfunctie van dat volume veruitwendigen, en een verspringende blauwhardstenen sokkel.

Het gevelbeeld van het provinciehuis aan het François Laurentplein is heel uniform qua bouwhoogte (vier bouwlagen) en gevelopeningen maar in tegenstelling tot de overige drie straatwanden volgt deze gevel de rooilijn niet, behalve op de hoek met de Henegouwenstraat, waardoor niet alleen de zijgevels van de vleugel aan de Henegouwenstraat zichtbaar zijn maar ook een groot deel van de achtergevel ervan. De gouverneurswoning op de andere hoek (met de Jodenstraat), springt eveneens vooruit ten aanzien van het middendeel. De gevel van het middendeel, en de zij- en achtergevel van de vleugel aan de Henegouwenstraat zijn heel gelijkaardig aan de voorgevel van die laatste vleugel met een heel regelmatig vensterpatroon en nadruk op de horizontale lijn door het doortrekken van onder- en

bovendorpels tot muurbanden (behalve bij de bureau van de gouverneur en de deputatiezaal, twee representatieve vertrekken met uitgelengde vensters), de toepassing van een eenvoudige daklijst en van heel licht hellende en dus vanaf de straat vrijwel onzichtbare schilddaken. Dat de volledige onderste bouwlaag in blauwe hardsteen is uitgevoerd, benadrukt ook die horizontaliteit. De gouverneurswoning heeft een gelijkaardige geveluitwerking maar met minder nadruk op de horizontaliteit. De gevel van dit volume heeft weliswaar een waterlijst (met tandlijst) boven de derde bouwlaag maar de muurbanden ontbreken (in plaats daarvan hebben de vensters neggen) en deze gevel heeft ook enkele meer verticaliserende elementen zoals het zichtbare schilddak met centraal drie dakkapellen (onder een zadeldakje), op de hoeken hoge, rechthoekige schouwen, en de iets hoger opgetrokken blauwe hardsteen bij de inkom op de begane grond.

De van op de straat zichtbare gevel aan de kant van de Jodenstraat wordt op de hoek van het François Laurentplein gevormd door de zijgevel van de gouverneurswoning met aangebouwde garage (beide van de straat afgescheiden door een kleine voorkoer en hekwerk), op de andere hoek (aan de Gouvernementstraat) door de zijgevel van de conciërgewoning, en daartussen door een lang en laag volume waarachter zich de parkeergarage bevindt. Deze zijde wordt gekenmerkt door utilitaire bakstenen gevels. De zijgevel van de gouverneurswoning wordt enkel verlevendigd door de dak- en waterlijst (met tandlijst), twee symmetrisch geplaatste en licht risaliterend uitgewerkte schouwen met twee vensters ertussen in de vierde bouwlaag en op de begane grond een deur en enkele smallere vensters. De conciërgewoning op de hoek met de Gouvernementstraat sluit aan op de architectuur van die straat maar telt slechts één travee in de Jodenstraat en een afgeschuinde hoektravee met een garagepoort. Het lange lage volume tussen de conciërgewoning en de directeurswoning bevat een garagepoort en enkele keldervensters.

De tuingevels aan de zijde van de Jodenstraat sluiten aan op de straatgevel van het François Laurentplein maar zijn iets eenvoudiger en hebben vensterdeuren op de begane grond. De gevels aan de binnenplaats vertonen meer variatie: aan de zijde van het François Laurentplein is de gevel weliswaar vrij eenvoudig en laag (drie bouwlagen) maar toch heeft deze een uitgesproken representatief karakter door de symmetrische opbouw en de aanwezigheid van een vooruitgeschoven inkomportaal met trappenpartij, volledig in blauwe hardsteen en gedecoreerd met figuratieve reliefs. De verlaagde vensters met hekwerk voor de borstwering, aan weerszijden van dit portaal, verhogen die representatieve indruk, evenals het feit dat de vensteropeningen van de bovenverdiepingen niet op één lijn liggen met die van de begane grond.

De overzijde van de binnenplaats wordt bepaald door de halfronde uitbouw van de provincieraadzaal, aan weerszijden geflankeerd door een smalle travee en rechts bijkomend met een drietal, dieperliggende traveeën waaronder de veelhoekige uitbouw van de traphal op de hoek met de Henegouwenstraat. De halfronde gevel van de provincieraadzaal wordt verticaal opgedeeld in drie gelijkaardige traveeën en twee smallere zijtraveeën door zes lisenen boven de zuilen van de halfronde portiek. Op de begane grond is de gevel bijna volledig opengewerkt en opgebouwd naar klassiek model met zuilen, lisenen en een kroonlijst met tandlijst. De tweede bouwlaag is volledig blind en de derde bouwlaag heeft door gekoppelde stenen kruisvensters opengewerkte traveeën, van elkaar gescheiden door de lisenen. De gevel vertoont een evenwicht van verticale elementen (zoals de lisenen en de vensteropeningen) en horizontale elementen (zoals de muurbanden in de tweede en de derde bouwlaag).

De gevels van de binnenplaats aan de zijde van de Jodenstraat en de Henegouwenstraat zijn meer functioneel. De eerste sluit qua hoogte (drie bouwlagen), materiaalgebruik en vensters aan op die van het François Laurentplein, zij het meer eenvormig en zonder inkomportaal. Centraal bevindt zich een eenvoudige deur. De gevel van de kelder die door een hellend vlak vanaf het François Laurentplein zichtbaar wordt, is uitgewerkt in blauwe hardsteen. De vleugel van de Henegouwenstraat heeft vijf bouwlagen en op kelderniveau een uitspringend volume met plat dak dat grotendeels bovengronds is door het aanpalende, lagere niveau (Engelse koer). De gevel van deze vleugel is verder heel regelmatig qua vensteropeningen en heeft geen deuren.

Het figuratief beeldhouwwerk vormt een waardevol onderdeel van het exterieur en markeert enkele belangrijke ruimtes. Aan de Gouvernmentstraat is die decoratie grotendeels geconcentreerd rond de hoofdingang. De gestileerde bossageomlijsting omvat centraal bovenaan het wapenschild van de provincie Oost-Vlaanderen en daaronder dat van Gent. Rechts van het schild van Oost-Vlaanderen volgen de schilden van Oudenaarde en Sint-Niklaas en een jonge vrouw met vlechten en een visserssloep, symbool voor de Leie. Op de deurpost hieronder zijn van boven naar onder de wapenschilden van Geraardsbergen, Ronse, Ninove en Eeklo te zien. Links van het schild van Oost-Vlaanderen zijn de wapens van Aalst en Dendermonde aangebracht en een baardige man met een zeilschip, de Schelde. Eronder staan de wapenschilden van Lokeren, Temse, Deinze en Wetteren.

Op de hoek van de Henegouwenstraat en de Gouvernmentstraat boven de toegang naar de traptoren zijn twee liggende leeuwen geplaatst die met hun voorste poten rusten op een bol. Op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein (waarachter zich de deputatiezaal bevindt) zijn zes kleine basreliefs aangebracht met figuren die activiteiten uitbeelden uit de wereld van land- en tuinbouw.

Aan het François Laurentplein is centraal boven de inkom van de gouverneurswoning het wapenschild van Oost-Vlaanderen aangebracht met loofwerk aan weerszijden, geflankeerd door twee dierenmotieven (een duif links en een bij rechts).

Op de binnenplaats bevindt zich boven de deur van het inkomportaal naar de vleugel aan het François Laurentplein een relief met de afbeelding van een geknielde, naar links kijkende vrouwelijke figuur, gehuld in een gedrapeerd kleed en met ontbloot bovenlijf. In haar rechterhand houdt ze een fakkel vast en in haar linkerhand een bloem. Links en rechts van dit relief is een gestileerde schelp met bloemen weergegeven. Aan de overzijde, centraal op de blinde halfronde gevel van de provincieraadzaal staat het wapen van de provincie Oost-Vlaanderen, bestaande uit een leeuw, getopt met een gravenkroon en twee leeuwen als schildhouders.

In het interieur is de figuratieve decoratie beperkt tot enkele glasramen die volledig gewijd zijn aan de heraldiek en die aangebracht zijn in representatieve ruimtes. In de provincieraadzaal bevindt zich centraal het wapenschild van België met een leeuw aan weerszijden, en daarrond de wapenschilden van Dendermonde en Sint-Niklaas (links), Gent, Oost-Vlaanderen en Eeklo (boven) en Oudenaarde en Aalst (rechts). De overige vensters (één groot en één klein aan weerszijden) bevatten verder wapenschilden van Oost-Vlaamse gemeenten in drie rijen, van noord naar zuid bovenaan: Maldegem, Aalter, Wetteren, Zwijnaarde, Melle, Drogen, Merelbeke, Gentbrugge, Ledeberg, Sint-Amandsberg, Oostakker, Mariakerke, Evergem, Destelbergen, Kaprijke en Assenede, daaronder Zomergem, Zelzate, Lembeke, Haaltert, Ninove, Temse, Hamme, Beveren-Waas, Kruishoutem, Zottegem, Deinze, Geraardsbergen, Nederbrakel, Melsele, Kruibeke en Stekene, en helemaal onderaan: Overmere, Moerbeke-Waas, Herzele, Doel, Ronse, Lebbeke, Zele, Denderleeuw, Erembodegem, Lokeren, Laarne, Berlare, Buggenhout en Baasrode.

Juist naast één van de ingangen van de provincieraadzaal, aan de noordzijde van de gang langs de Gouvernmentstraat bevindt zich nog een glasraam dat op dezelfde plaats op de tweede verdieping herhaald wordt. Het bevat centraal bovenaan het wapenschild van Oost-Vlaanderen en eronder, van links naar rechts, de wapenschilden van Dendermonde, Aalst, Gent, Sint-Niklaas en Oudenaarde. De vensters in de marmeren traphal ten slotte bevatten in het middelste register van links naar rechts de wapenschilden van Oudenaarde, Aalst, Gent, Oost-Vlaanderen, Dendermonde en Sint-Niklaas.

Voor de verdere interieurafwerking dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de representatieve en de louter functionele ruimtes. Die laatste omvatten in de eerste plaats administratieve bureaus en bijhorende circulatieruimte, en bevinden zich voornamelijk in de kelder, vanaf de tweede verdieping en in de vleugel aan de Henegouwenstraat. Deze vleugel bevat twee traphallen met een vloer en traptreden in gezoete blauwe hardsteen en een smeedijzeren trapleuning. Op de tweede verdieping van de vleugel aan de Gouvernmentstraat bleef een vloer bewaard van rode en beige tegels in een decoratief patroon, die ook gebruikt werd bij het onthaal en bij de galerij op de eerste verdieping van de Gouvernmentstraat, in combinatie met de marmeren vloer.

De representatieve ruimtes zijn gelegen op de begane grond, rechts van de inkom aan de Gouvernementstraat, langs de Jodenstraat en langs het François Laurentplein (inclusief de Gouverneurswoning en de gang naar de deputatiezaal aan de oostzijde van de vleugel aan de Henegouwenstraat, vanaf de vleugel aan het François Laurentplein), op de eerste verdieping aan de Gouvernementstraat (vanaf de provincieraadzaal en ten zuiden daarvan, langs de Jodenstraat en in de gouverneurswoning) en op kelderniveau (de inkom- en traphal van de gouverneurswoning aan het François Laurentplein).

Deze representatieve ruimtes worden gekenmerkt door het gebruik van marmer en hout, in de eerste plaats voor dekvloeren en lambriseringen (soms beide in marmer of hout, soms een combinatie). Voor de marmeren vloeren en lambriseringen is bijna steeds een rood-grijze marmer gebruikt, behalve bij de inkomhal van de gouverneurswoning waar rode marmeren vierkanten gescheiden worden door stroken in wit-zwarte marmer. Alle parket is gelegd in visgraatmotief met uitzondering van die in de Lefèvrezaal en de antiekzaal, waar Hongaarse punt werd gebruikt. In de houten traphal en aansluitende gangen is het parket versierd met een band rondom in de vorm van een dubbele donkere belijning met dwarse latjes tussen.

De lambriseringen zijn opgetrokken tot de hoogte van de deuren. Bij de trappen is ook de lambrisering getrapt, en bij de marmeren traphal is die voorzien van een metalen, bronskleurige trapleuning. De afwerking van de wanden boven de lambrisering of plint is eerder sober, net zoals die van de plafonds: bepleisterd en geschilderd met eenvoudig lijstwerk bovenaan (op klossen in de banketzaal, Lefèvrezaal, antiekzaal en Cirkante zaal). Enkel de doorgang aan de Gouvernementstraat heeft een meer uitgewerkt plafond met cassettes in een segmentbooggewelf. Ook in de provincieraadzaal is de koepel vrij sober uitgewerkt met lijstwerk waaronder een tandlijst en een krans van ingewerkte goudkleurige spots in de buitenste lijst. Deze zaal heeft verder vijf tribunes voor pers en publiek (één aan weerszijden van het spreekgestoelte, één achter het spreekgestoelte, en één in de beide aanzetten van de halfronde gevel) die uitgeven op de provincieraadzaal door middel van rechthoekige vensters die geflankeerd worden door witstenen halfzuilen. De twee tribunes in de aanzet van de halfronde wand zijn doorgetrokken tot de vloer en hebben een tribune met een vrij gesloten balustrade. Boven de deur links van het spreekgestoelte is een sobere wijzerplaat ingewerkt in de lambrisering.

Andere houten erfgoedelementen zijn de deuren en plinten, de trap in de houten traphal met een balustrade van balusters, en het volgens de plannen in elk uitgevoerde vaste meubilair van de provincieraadzaal (spreekgestoelte, halfronde bureaus, trappen en trapleuningen). Al deze houten erfgoedelementen zijn ongeschilderd. Enkel de doorgang aan de Gouvernementstraat heeft witgeschilderd houten schrijnwerk met kleine roedeverdeling zoals in de buitengevels (onder andere een monumentale dubbele deur naar de zuilenportiek). Marmeren erfgoedelementen in het interieur, naast de dekvloeren, zijn de vensterbanken en de schouwmantels, die laatste op de begane grond in de hoekzaal, Lefèvrezaal, antiekzaal en Cirkante zaal, en op de eerste verdieping in de pianozaal, de zaal Hélène De Reuse en twee bureaus in de gouverneurswoning.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt in de eerste plaats vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen. Indien restauratie of vervanging noodzakelijk blijkt, is het aangewezen de historische toestand te hernemen, indien nodig op basis van bouwhistorisch onderzoek. Daarnaast vereist elke beheersdaad een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige site met al z'n componenten wordt afgewogen;
- 2° wat het exterieur betreft, dienen de gevelarchitectuur (inclusief schrijnwerk) en dakafwerking (inclusief schoorstenen en dakkapellen) zoveel mogelijk behouden te blijven, zowel aan de straatzijde als aan de binnenplaats en tuinzijde. Nieuwe dakopeningen blijven beperkt tot die plaatsen die niet vanop de straat zichtbaar zijn. Voor het vernieuwde schrijnwerk (zoals deels uitgevoerd aan de straatgevel van het

- François Laurentplein) is het wenselijk dat bij een vervanging zoveel mogelijk wordt teruggegrepen naar het oorspronkelijk model qua indeling, materiaal en coloriet;
- 3° de te behouden omgevingsaanleg omvat de twee bruine beuken en het hekwerk aan het François Laurentplein, en het tuinkarakter van het verhoogde niveau aan de Jodenstraat. Het open karakter van de voorkoer aan de zijde van het François Laurentplein moet grotendeels behouden blijven zodat het gebouw en in het bijzonder de representatieve delen ervan (de inkomhal van de gouverneurswoning op de begane grond en de antiekzaal, het bureau van de gouverneur en de deputatiezaal op de eerste verdieping) zichtbaar blijven vanaf de straat;
 - 4° de bescherming beoogt het behoud van de interieurafwerking van de traphal op de hoek van de Gouvernementstraat en Henegouwenstraat, en van de representatieve ruimtes die voornamelijk gelegen zijn op de begane grond en eerste verdieping van de vleugel aan de Gouvernementstraat, de Jodenstraat en het François Laurentplein. Deze interieurafwerking omvat in de eerste plaats de oorspronkelijke vloeren (marmer of parket), schouwen (marmer) en lambriseringen (marmer of hout), het vast houten meubilair in de provincieraadzaal en de bronskleurige wand- en kroonluchters (cultuurgoederen);
 - 5° wat betreft de overige cultuurgoederen:
 - a) is het wenselijk dat de op zolder bewaarde luchters een passende plaats krijgen in het gebouw, bij voorkeur de oorspronkelijke plaats, waardoor ze de erfgoedwaarde van het gebouw blijvend ondersteunen. Hiervoor kan men zich onder andere baseren op het plan van 1 oktober 1957;
 - b) dient een goede bewaring verzekerd te worden van de op zolder bewaarde, kwetsbare gipsen modellen van het beeldhouwwerk.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, bliksemingslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliefwijziging van de bodem;
- 2° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 3° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop

of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;

6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:

- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
- c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
- d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
- e) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
- f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
- g) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van historische tuinen;

7° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:

- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
- g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van de installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op het waardevolle interieur;
- i) het uitvoeren van werken aan of verwijderen van de cultuurobjecten die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

01 FEB 2019

Brussel,

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS